

Stef Fridael

Het
Beeldenstorm
Manifest

NL

Voorwoord	Het Beeldenstorm Manifest	05
Hoofdstuk I	Prikkels zonder Progressie	06
Hoofdstuk II	Manifest voor Morgen	10
Hoofdstuk III	De Stand van Zaken	14
Hoofdstuk IV	Het Vangnet van Fridael	20
Hoofdstuk V	De Cognitieve Carrousel	26
Hoofdstuk VI	Een Manifest voor Kunst en Kunstenaar	34
Informatie		40

Het Beeldenstorm *Manifest*

Dat onze huidige maatschappij verworden is tot een vlakke beeldcultuur is wel vaker gezegd. Leuk en levendig voor de een, een tijdsbeeld met een donker randje voor de ander. We maken, delen en consumeren dagelijks ontelbare beelden. Het moet allemaal snel gaan, het moet allemaal boeiend zijn. We kijken, maar wat zien we? Er is maar weinig tijd voor analyse van de waarneming en nog minder tijd voor een kritisch geluid, want de volgende vracht met beelden wacht alweer. Hoe handhaaf je jezelf als schilder in de beeldenstorm van nu?

Prikkels *zonder* Progressie

In zijn essay 'De vermoeide samenleving' stelt de Koreaans-Duitse filosoof Byung-Chul Han dat “..wij leven in een wereld die bijzonder arm is aan onderbrekingen, aan tussenruimte en tussentijd.” In de hectiek van de talloze prikkels kan alleen maar herhaling optreden en is (bijna) niets vernieuwend. Misschien dat de noodgedwongen periode van tussentijd door de corona-crisis ons inzicht en verdieping heeft gebracht, het is nu nog te vroeg om daar een conclusie aan te verbinden. Laten we het hopen en de samenleving het voordeel van de twijfel geven.

De moderne mens leidt een dubbelleven: een deel in de fysieke werkelijkheid en een deel in de virtuele beeldenwereld. In onze –gedigitaliseerde- beeldcultuur nemen beelden de macht over. De beelden worden steeds fraaier en nemen steeds meer de functie van het geschreven woord en taal in onze communicatie over, maar is er naast de glimmende buitenkant in een beeldcultuur ook plaats voor visuele geletterdheid? Een beetje diepgang kan geen kwaad in deze tijden. In de wereld van het perfecte plaatje sleutelen we constant aan ons zelfbeeld. We verlangen naar controle. Alles draait om de perfectie, of anders gezegd om de angst om niet perfect te zijn. De beeldcultuur is vooral een uitgekiend kapitalistisch model. Wij zijn in ons doen en laten verworden tot koopwaar, gevangen in sluwe algoritmes om elke handeling tot een gericht consumptiemoment te maken.

Met deze ontwikkeling staat ook de moderne schilderkunst in de uitverkoop. Ook in de schilderkunst lijkt volgen, braaf zijn en mooi zijn het motto. Tegengeluiden zijn schaars en worden snel tot de orde geroepen. Vernieuwing is gevaarlijk en kan leiden tot meer dan imago-schade, wat blijft is schraalheid uit zelfbescherming. Stef Fridael ziet het aan en is er klaar mee. Hij wil zich met zijn talent en daadkracht bevrijden uit dit keurslijf van platgeslagen perfectie. Voor hem is de beeldcultuur geen doel, maar een middel. Als authenticiteit een daad van verzet is, dan verkondigt Stef Fridael vanaf nu de revolutie. Tijd voor een nieuwe beeldenstorm.

“Als ik om mij heen kijk zie ik geen ontwikkeling. Niet in de cultuur en niet in de schilderkunst. Ik kijk om me heen en zie hoe de beeldcultuur mij als individu wil ontwapenen en mij wil meeslepen in het grote generieke. Wij zijn slaven van onze beeldschermen. Wij gaan gebukt onder de beeldcultuur. Letterlijk. Duik ik weg of sta ik op? Hoe handbaaf ik mijzelf als schilder in de beeldenstorm van nu? Ik sta op en trotseer de beeldenstorm. Ik vang de beelden en maak er mijn eigen taal van. Om een volgende stap te maken. Om een nieuwe stroming te formuleren en de schilderkunst verder te brengen.”

Manifest *voor* Morgen

Wees geen knecht van de beeldcultuur, maar kneedt de beelden –de pulp- tot materiaal voor de authentieke werken van morgen. Dit is de kern van 'De Nieuwe Beeldenstorm.' De beeldcultuur ontkennen is geen optie, daarvoor is de maatschappij al veel te veel gevormd door de beeldsoep. Of vervormd, net hoe je het wilt zien. Er is een abstracte, digitale wereld ontstaan die aangestuurd wordt door regels en procedures. In deze technocratie is een permanente wisselwerking gaande tussen de beelden die bij ons binnenkomen en onze opvattingen. Want onze opvattingen bepalen welke beelden we kiezen en deze beelden hebben op hun beurt weer invloed op onze opvattingen. Waar is de schoonheid gebleven in deze culturele verarming, waar is de menselijke maat?

Het gaat om het formuleren en het afdwingen van de eigen positie in de beeldenstorm. Als mens en als kunstenaar. Inzicht in dit beeldenmechanisme is daarom essentieel om een plek te creëren waar je de storm kunt weerstaan. Een werkplek in het oog van de beeldenstorm.

“Ik wil onderscheidend zijn. Ooit heeft een kunstverzamelaar gezegd dat hij niet op zoek is naar kunstenaars die origineel willen zijn. Onzin. Als je onderscheidend wil zijn, dan zal je origineel moeten zijn. En originaliteit heb je niet zomaar gevonden. Dat is een gevecht, soms van jaren. Om je eigen stijl, je eigen merk te maken. Je ziet ook dat de wat oudere kunstenaars doorbreken op wereldniveau. Waarom? Omdat ze jaren, tientallen jaren bezig zijn met hun eigen merk en de eigen stijl. Tegenwoordig heb je alleen maar social media kunstenaars. Ik ben er niet op tegen, voor mij is het echter niet de ultieme kunstvorm of het ideale platform.”

SF

De Stand van Zaken

Er is weinig ontwikkeling in de moderne schilderkunst. Geen grote of opvallende manifestaties van een constructieve drang naar voren, niet op landelijk, Europees of mondiaal niveau. Het is tijd voor de volgende stap vindt Stef Fridael. Tijd voor verandering en vernieuwing. Hij ziet de artistieke verschraling met lede ogen aan en is niet bang om het voortouw te nemen in wat hij noemt een nieuwe stroming in de hedendaagse schilderkunst.

“In de kunsten is de schilderkunst is het hoogst baalbare. Hoger dan muziek, fotografie en andere klassieke of moderne kunstvormen. Het is allemaal 45.000 jaar geleden begonnen met de grottekeningen op Sulawesi. Wetenschappers hebben vastgesteld dat deze tekeningen geen decoratie waren, maar ook duidelijk een functie hadden. Dat betekent dat daar een kunstenaar heeft gezeten. Een kunstenaar die met zijn fantasieën op de muur zijn leefsituatie adresseert.”

Botweg gezegd staat de schilderkunst al heel lang stil. Wat je nu heel veel ziet is dat kunstenaars hetzelfde doen, kunstenaars die compromissen sluiten met zichzelf om maar in het plaatje te passen van de beslissers in de kunstwereld. We doen allemaal hetzelfde. Druppeltjes tegen het canvas smijten en als het maar goed druipt is het prima en af en toe een mooi oog er tussen schilderen. Dat doet iedereen. Dat is geen kunst. Daar is geen kunst aan. Het is allemaal decoratie. Het is concessies doen aan je vaardigheden, aan je kunstenaarschap.”

SF

Waar staan we en waar gaat de schilderkunst naar toe in dit postpandemische tijdperk? In de versnippering van het huidige kunstlandschap is het even zoeken naar een heersende kunststroming. Na het modernisme, de tijd van de grote ideeën en het postmodernisme dat bol stond van scepsis en ironie is het volgens de Nederlandse cultuurwetenschappers Vermeulen en van den Akker nu de tijd van het metamodernisme. Het metamodernisme positioneert zich na het postmodernisme en typeert zich door een geïnformeerde naïviteit. Geen grote actie of rebellie, maar kleinschalige activiteiten waarmee kunstenaars zoeken naar oprechtheid en naar mogelijkheden om een ontregelde wereld opnieuw van betekenis te voorzien, hoe vluchtig, vaag of irreëel ook. Het falen van dit pragmatisch realisme is onvermijdelijk, maar de poging is in ieder geval een bewijs van goed gedrag waard.

Wat Stef Fridael voor ogen staat is een heel andere richting dan dit metamodernisme. Hij is tegen het omarmen van het onherroepelijke falen van deze stroming en breekt een lans voor vooruitgang, vernieuwing en verrijking. Succes is daarbij duidelijk het streven en geen toevallige fase in het proces.

“Ik kies doelbewust voor een eigen weg, omdat ik het hoogste wil bereiken in wat ik ook doe. Als het kan met iemand of anderen samen, want samenwerken zit mij in het bloed, maar ik wil wel het hoogste bereiken. Dat is in de kunstwereld nog niet 1-2-3 gedaan, maar daar streef ik wil wel naar. Ik maak mijn beleven al kunst en zie mezelf als authentiek. Niet in de zin dat ik de enige ben die goed kan schilderen, maar zoals ik schilder heb ik wel de gave. En die koester ik”.

SF

Het Vangnet *van* Fridael

Het lijkt een contradictie, Stef Fridael die kritiek levert op de beeldcultuur en tegelijkertijd bewust beelden gebruikt voor de werken die hij als voorbeelden van zijn nieuwe tegenstroming bestempelt. Toch is het een bewuste en logische toepassing van de beeldenstorm in het ambacht van Stef Fridael. Hij gebruikt het mega-aanbod aan beelden als opstap voor een creatieve vertaling en verwerking. Het gaat Fridael om de visuele geletterdheid die hij van zichzelf, van de liefhebbers van zijn werk en van kunstliefhebbers en kunstkenners in het algemeen vraagt. Treedt de beeldenstorm met een kritische en tegelijk nieuwsgierige blik tegemoet en zie de beeldcultuur als een academische manifestatie waar diverse disciplines als bijvoorbeeld culturele studies, kunstgeschiedenis, kritische theorie, filosofie en antropologie samenkomen. Fridael ziet het als leermateriaal dat om een methodische aanpak vraagt voor een nieuwe toepassing in zijn kunstenaarspraktijk. Als een kritische selectie en een specifieke rangschikking van informatie die het thematische palet van Fridael kleurt. Als een vangnet in de beeldenstorm, voor een nieuwe fase in zijn kunstenaarschap. Een fase die zomaar het startpunt van een nieuwe stroming in de kunstgeschiedenis zou kunnen zijn.

“Kun je in je schilderij of in je tekening je intensiteit kwijt? Dat is wat ik mezelf altijd afvraag. En kun je die intensiteit ook overbrengen op degene die naar jouw werk kijkt? En kun je dan ook uitleggen dat het misschien anders is dan bij of zij denkt? Ik wil dat de intensiteit die in de werken zit bij de kijker een verhaal losmaakt. Intensiteit is de manier waarop een schilderij je aangrijpt door thematiek, kleurgebruik, compositie en formaat. Als schilder ben ik voordat ik aan een schilderij begin, al met die intensiteit bezig. Ik weet waar het over moet gaan en welke compositie en welk formaat daar het beste bij past. Daar ben ik permanent mee bezig in mijn atelier.”

SF

Wie de werken van Stef Fridael kent, weet dat hij vaste en herkenbare elementen gebruikt in zijn schilderijen. Deze verhalenverteller zorgt ervoor dat zijn figuratie altijd hoogwaardig geschilderd is. Ook de natuur, een belangrijk element, is geschilderd volgens de wetten van de landschap-schilderkunst. In de werken zijn duidelijk herkenbare afgebakende vlakken opgenomen, die als een puzzel gefragmenteerd met een hoog evenwichtsgehalte de totale compositie vormgeven. Ook duiken er altijd mensfiguren op, vervreemdende en raadselachtige figuren met dezelfde identiteit die als schijnbare leden van een niet nader omschreven club of vereniging zich met onduidelijke activiteiten bezighouden. Aan deze elementen heeft Fridael een nieuwe pijler toegevoegd: witte grote labels gevuld met beeldmateriaal uit het collectief geheugen en die pontificaal en frontaal op de compositie zijn geschilderd waardoor het totaalbeeld van de compositie wordt overwoerd. Juist met deze laatste pijler opent Fridael een nieuwe dimensie en maakt hij in zijn ambacht een nieuwe stap omhoog.

“Mijn werk is geëvolueerd naar kunst die zich niet zomaar laat inpassen in de huidige bekende kunststromingen. Het is geen anti-kunst, maar ook geen traditionele schilderkunst en zeker geen hippe-doe-maar-betzelfde-kunst. Je kunt misschien wel spreken van een nieuwe kunststroming, het heeft de potentie om erkend te worden als een nieuwe kunststroming. Er zitten een aantal elementen in die vertaalbaar zijn naar de hedendaagse cultuur waar alles draait om het knippen, plakken en gebruiken van beeldmateriaal en waar het leven zich afspeelt op een beeldscherm in ieder te bedenken formaat.”

De duidelijke vlakaf-scheidingen in mijn composities duiden hierop, maar ook de beeldelementen die als labels als het ware op de compositie zijn geplakt en zo een andere compositie veroorzaken zijn een uiting van de hedendaagse beeldcultuur met zijn overspannen social media gebruik. De mooie beelden hebben een leven, de overige gooien we weg.”

De *Cognitieve* Carroussel

Waar zit dan de toegevoegde waarde van de visuele geletterdheid die Fridaël zo belangrijk vindt? Wat maakt de wisselwerking van zijn stijlelementen zo bijzonder dat zijn nieuwe werken een waterscheiding in de kunstperceptie en de kunsthistorie veroorzaken?

Het gaat om het laden van de beelden, om de betekenis die wij geven aan de beelden die wij bewust en onbewust opslaan in ons geheugen. Het gaat om kijken met kennis. Alle beelden die ons in nanoseconden passeren, worden gefixeerd in een schijnbaar willekeurig decor, maar schijn bedriegt. Ons geheugen selecteert, categoriseert en sublimeert permanent, daar hoeft de mens weinig moeite voor te doen. Het onderscheid ligt in het actief stimuleren van dit proces: weten wat je wilt zien, weten wat je wel waarneemt en volgens welke rangorde je de informatie wilt opslaan.

“Inspiratie zoeken is soms een kwellend. Vechten. Inspiratie vinden is één, inspiratie gebruiken is twee. Dat is het permanente gevecht. De inspiratie is ontstaan door het nadenken over de compositie van het werk. Een compositie is een rekenkundig geheel, ik probeer de beelden in evenwicht te krijgen. Eigenlijk zijn de werken al gemaakt, ik hoef ze alleen nog maar te schilderen. De werken zitten al in mijn hoofd. Dat heb ik met een hele serie: met de compositie, met het schilderij en met het beeldmateriaal. Terwijl ik met het ene schilderij bezig ben, zit het volgende schilderij al in mijn hoofd. En zo verder. Ik zoek niet echt naar series, ik kom uit bij een verbaallijn en daar vloeien een aantal werken uit. Ik ben nou eenmaal een verhalenverteller. Het is duidelijk wat er bij mij binnenkomt via social media, het nieuws en uit

Het besef dat dit alles een cognitieve carroussel is waar kijken en leren elkaar opvolgen en aanvullen is de crux in het werk van Fridaël. Ook bij hem worden beelden ingedeeld in zorgvuldig gekozen thema's en groepen die vervolgens door zijn stijlpalet vorm en invulling krijgen. Ze zijn geladen door hun selectie en compositie. Het aldus ontstane totaalbeeld speelt een heel eigen spel met de beeldhistorie en de beeldenkennis van de toeschouwer.

mijn omgeving. In de deze tijden zijn dat weinig vrolijke dingen en voel ik veel kilheid, maar soms is de temperatuur ook vrolijker en komt dat ook in het werk terug. Ik wil dat mensen kijken, herkennen en vragen laten loskomen.”

SF

Elk mens heeft zijn eigen geheugenalbums. Albums met beelden uit het autobiografische geheugen, opgebouwd vanuit de kindertijd, of albums met cultureel geladen beelden. Deze albums zijn individueel, zij vormen door de overlap en uitwisseling ook de basis van ons collectief geheugen.

En zo begint het spel. Wie voor een werk van Fridaël staat zoekt (haast instinctief) naar herkenning, zoekt naar raakvlakken met de eigen albums. De kijker wordt 'getriggerd' door de fragmentarische opbouw in de compositie omdat het appelleert aan de opbouw van het individuele geheugen en het collectieve geheugen. Er wordt in het samenzijn met het werk op diverse manieren connectie gemaakt met het esthetisch geheugen voor herkenning, ontdekking en verrassing. Dit zijn andere prikkels, dit zijn prikkels met potentie. Een neuropsychologisch proces dat resulteert in een hele nieuwe kunstbeleving. Dat is precies het manco, het zwakgebod en het gevaar van de huidige beeldcultuur: het is te vaak eenrichtingsverkeer, een eruptie van eigenwaan en een ejaculatie van eigenliefde, zelden gericht op een empathische communicatie en een sublieme, gedeelde esthetische beleving.

“De kloof tussen arm en rijk is een thema dat altijd in mijn werken terugkomt. De coronacrisis heeft de kloof tussen arm en rijk alleen maar groter gemaakt. De verschillen tussen gezond en ziek, tussen kennisgroei en kennisachterstand kwamen alleen maar scherper in beeld. De coronacrisis laat de macht van het kapitalisme zien en het leven als een economisch model. Er is een economische elite die zich verenigt en deze superrijken van nu maken hun plannen. Wij zijn zo met onze eigen sores bezig, dat we niet in de gaten hebben wat er zich in dat grotere geheel afspeelt. Is het positief, is het negatief? Dat is precies wat ik, als allegorie, met mijn werk wil duiden. De mensen in de schilderijen zijn geen mensen van nu. Ik heb bewust gekozen voor een periode in de geschiedenis dat de elite de overhand had, zo eind 18e,

begin 19e eeuw. De gegoede burgerij, de elite, in de voor die tijd gangbare kleding.

Een ander belangrijk thema in mijn werk is macht en tegenmacht. Ook in de kunsten spelen macht en tegenmacht een belangrijke rol. Om in deze krachten te overleven moet je goed je positie vaststellen en opeisen. Dat vraagt om moed en levert vaak tegenstand en hoofdpijn op. Als kunstenaar met een bepaalde leeftijd, of uit een bepaald land of met een bepaalde opleiding word je al heel snel in een bokje geplaatst. Mijn schilderijen gaan ook over -de afkeer van- dit bokjesdenken.”

SF

In deze nieuwe creatieve fase, in deze dans van afstoting en aantrekking met de beeldcultuur, krijgen de vaste thema's en de eigen verhaallijnen van Fridaël een nieuwe verdieping. In zijn composities snijdt Fridaël met de precisie van een chirurg de grote thema's aan die hem en onze maatschappij kenmerken, en meteen ook verdelen. Grote doeken, grote verhalen. De pijnpunten uit zijn thema's leveren met deze nieuwe methode kunstwerken op die soms ongemakkelijk voelen, dreiging meedragen of onheilspellend zijn, maar die ook altijd intrigeren en de toeschouwer vasthouden in verwondering of ontroering. Er is altijd meer te zien dan je ziet. Eindelijk.

Een
 Manifest
 voor *Kunst*
en Kunstenaar

In een tijd waarin de kunstenaar zich niet aan grensverleggend werk waagt om niet afgerekend te worden door de vele –zelfbenoemde– deskundigen, ziet Stef Fridael juist de ruimte voor vernieuwing. De pandemie heeft daarbij als catalysator gewerkt om deze gedachten te formuleren en nu is het ideale moment daar om naar buiten te komen met dit Beeldenstorm Manifest. Een manifest voor geloof, hoop en vernieuwing. Een no-nonsense manifest voor een nieuwe stap in de schilderkunst, met waar nodig een liefdevolle schop om de vastgelopen routines en geparkeerde ambities in de kunstwereld op te schudden. Dit pleidooi voor vernieuwing in de schilderkunst is ook een oproep voor een sterkere manifestatie van de kunstenaar.

Laat je niet wegcijferen door het nieuwe normbesef en de bijbehorende braafheid, maar kom op voor je identiteit en eigenzinnigheid. Bij Stef Fridael komen vorm en vent samen, hij heeft lak aan het brandstapeldenken van de huidige ‘woke’ cultuur en vertrouwt op zijn lef, talent en karakter om zijn doel – het hoogste te bereiken. Zonder wrijving geen glans.

“Dit manifest gaat over schilderen. Als je vanuit het figuratieve kunt werken naar het abstracte is het perfect. Als je vanuit het abstracte kunt werken naar het figuratieve is dat ook perfect. Maar als je een van de twee niet kunt, dan kun je niet schilderen. Het begint bij de schilderkunst, je moet zowel een Nederlands landschap kunnen schilderen met de intensiteit die jij wilt en je moet daarnaast ook een goed portret kunnen schilderen, en een volledige allegorie kunnen schilderen. Kortom, je moet een totaalschilder zijn. Ik doe een oproep aan schilders die zich herkennen in mijn woorden om achter dit manifest te gaan staan en mij te volgen in datgene dat ik belangrijk voor de schilderkunst vind. Niet nadoen, maar toepassen in eigen praktijk, in de eigen kunstvorm. Sluit je aan.”

Artist

Stef Fridael
Eindhoven The Netherlands
www.steffridael.com

Agency

Kris van der Hart
Amsterdam The Netherlands
t: + 31 6 53326302
e: info@embassyofart.nl
www.embassyofart.nl

Graphic Design

Dinara Vasilevskaia
deevasilevskaia.com

Copyright © 2021 Kris van der Hart

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever
without the written permission of the author.

*Hoe handhaaf
je **jezelf** als
schilder in de
beeldenstorm
van ?*